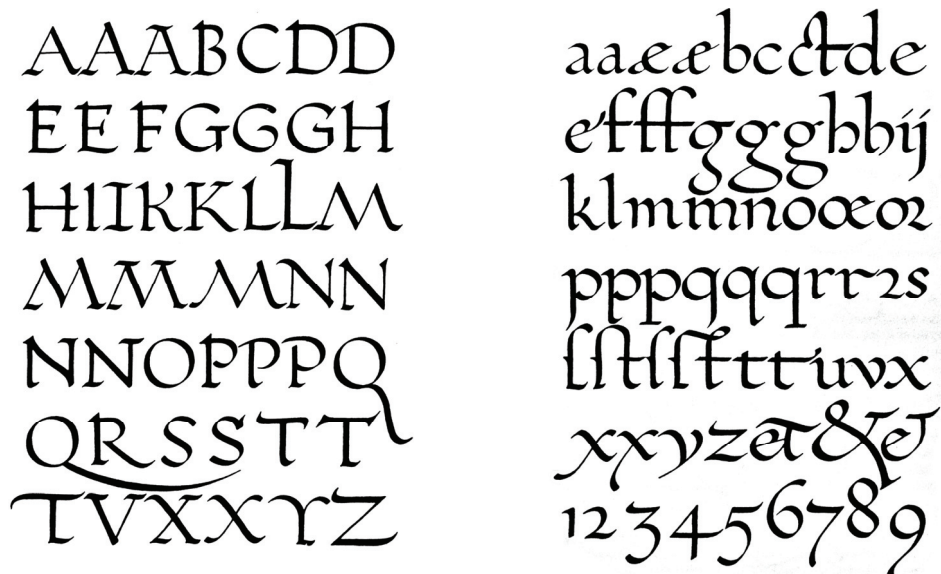

Rozvoj písaného písma od humanistickej antikvy

Popri typografickej tvorbe sa vývoj písmen sústredil aj na rozvoj **písaného písma** a **kaligrafie** v oblasti listinového písárstva. Písané písmo, vo forme v akej ho poznáme my, má svoje vlastné dejiny až od doby renesancie. Je samozrejmé, že všetky historické písma boli písané písacím nástrojom na papyrus, pergamen, alebo neskôr na papier. Takto vznikali po výtvarnej stránke hodnotné práce, avšak na úkor rýchlosti písania. V prípade, že dominovala rýchlosť písania, znižovala sa čitateľnosť textu.

Humanistické (renesančné) rukopisné knižné písmo - **humanistická antikva**, vyniká krásnou a vyváženou kresbou, svojim tvarom, kresbou vychádza z typografickej renesančnej antikvy, ale pri písaní bolo nutné držať ruku v dost' nepohodlnej polohe, čo viedlo k únave pisára a menšej rýchlosti písania.

Z toho dôvodu pisári natáčali sklon písma v smere písania, ostré serify nahradili oblými ťahmi a niektoré písmená deformovali do jednoduchšieho tvaru. Takáto **humanistická kurzíva** (italika) mala vplyv na bežné rukopisné písmo, ktoré sa používalo na úradné i súkromné listy.

Preto toto písmo nazývame kancelárske alebo **kancelarika** (lettera cancellaresca). Vyznačuje sa tenším duktom, je písané plochým perom zrezaným jemne doľava, častočnými spojnicami medzi písmenami, hornými dot'ahmi naklonenými doprava a spodnými doľava.

E glie manifesto Egregio lettore, che le lettere Cancellaresche sono de varie sorti, si come poi ueder nelle scritte tabelle, le quali to scritto con misura e arte, Et per satisfatione de cui apitise una sorte, et cui un'altra, Io to scritto questa akra uariatione de lettere la qual uolendo imparare offerua la regula del sottoscritto Alphabeto :
 A a. b. c. d. e. ff. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q.
 . r. s. t. u. x. y. z. &

Le lettere cancellaresche soprannominate se fanno tonde longe large trauizzate e non trauizzate Et per che io to scritto questa uariacione de lettera la qual impareraj secundo li nostri precetti et opera

A a a b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. x. y. z. &

Vývoj pokračoval v **baroku** tým, že sa začalo používať ostré do hrotu zrezané pero s hlbokým zárezom, ktoré umožňovalo písať tenké i hrubé čiary podľa zmeny tlaku pri vedení ťahu.

A A B C D E F G H I

K L M N O P Q R

S T U V W X Y Z aggc

deo fff bbb hkk lpp. imm nnn rrr zzz sss ttt vvv

uuu xxx zzz. et sp. sp. st. ss. sp. fore ff'g

Et us. beg. se. ed. per. ff. rz. ll. ach.

Nové možnosti tvorby prinieslo (v období **klasicizmu**) i objavenie novej reprodukčnej techniky – medirytiny, ktorá umožňovala reprodukcii akýchkoľvek tenkých, aj zosilnených a krúživých ťahov. Tým priam nabádala krasopiscov k prehnanej dekoratívnej ekvilibristike. Charakteristické pre písané písmo tejto doby je, že horné i dolné doťahy už neboli zahýbané ako u kancelariky, ale sa začali písať jedným ťahom – slučkou, ako je tomu i dnes. Doťahy často vybiehali v podobe slučiek a špirál a vytvárali tak dekoratívne ornamenty – fleurony, čím chceli písaři asi vyjadriť svoje kaligrafické majstrovstvo. Samotná čitateľnosť a renesančná triednosť týmto manierizmom však utrpela.

Na **našom území** sa písalo ešte v 19. storočí tzv. **kurentkou** (vyvinula sa z gotickej kurzívy a z nemeckého kancelárskeho písma – Kanzleischrift) a **švabachom** (svoju úlohu tu zohrala evanjelická biblická čeština, ktorá sa úzkostlivo pridržiavala švabachu). Až Michal Miloslav Hodža vydal v roku 1859 šlabikár pre liptovský región, kde uprednostnil latinku románskeho typu pred švabachom.

Písaná latinka bola pod vplyvom anglického skriptu bohato dekoratívne tvarovaná, čo znižovalo jej čitateľnosť. Kládol sa dôraz na rozlíšenie hlavných ťahov (prítlakových) od vedľajších (stúpajúcich), ktoré boli vlasovo tenké. Takéto písmo síce získavalo určitú krásu, avšak pre vyučovanie na elementárnych školách bolo príliš náročné. Preto v celej Európe **koncom 19. a začiatkom 20. storočia** vznikla snaha po zjednodušení tvarov písmen. Od krasopisných tieňovaných foriem sa tak prešlo k jednoduchším a praktickejším tvarom. Dôraz bol kladený na čitateľnosť a rýchlosť písania.